815
El *sarró* del pastor
(*ALDC*, VI, 1263. El *sarró* del pastor)

Sarró, *morral*, *motxilla* i *taleca* són els mots més estesos per a designar la "bossa de pell que usen els pastors per a portar principalment el menjar" (*DIEC*).
Sarró (s. XIII), amb els congèneres gascó *sarroû*, cast. *zurrón*, port. ant. *sarrom* (mod. *surrão*), és d'origen incert, potser del basc *zorro* 'sac'; var.: *serró* 137, amb tancament de la *a*, com [θ]*erró* 132, 134, 138, 139, que, a més, presenta interdentalització de la consonant inicial; *sarronet* 5, 183, dim. de *sarró*; *surró* 112, 158, 160, 162, 166, 167, 187 (amb el dim. *surronet* 166), més que una var. de *sarró*, sembla una importació del cast. murcià *zurrón*.
Morral és un der. de *morro*, d'origen no aclarit, potser d'una base onomatopeica MURR-, indicadora de llavis botits, completat amb el suf. -*al* (< -ALE), indicador de pertinença, com *camal*, *pitral*, *orellal*; el concepte 'allò que es posa al morro' es pot concretar en 'boçal' (s. XVI) o, com aquí, en 'sarró'; der. dim. *morralet* 10, 53, 58, 89, i *morlet* 57, amb pèrdua de la vocal intertònica (potser a partir de *morralet civader*, cf. *DCVB*).
Motxilla (s. XIX) és un manlleu del cast. ant. i dial. *mochilla*, alteració de *mochila*, der. de *mochil* 'mosso o xicot missatger', perquè duia motxilla, procedent del basc *motxil*, dim. de *motil*, *mutil* 'minyó; criat' (< llat. MŬTĬLUS 'mutilat; motxo; rapat', pel costum d'arranar els cabells dels noiets); var.: *motxilla per a* (*pa*) *portar la berena* 148 (*berena* < MERĔNDA, per equivalència acústica B = M i reducció de -ND- > -*n*-); *montxilla* 90, per dilació de la nasal anterior (com *cemeteri* > *cementiri*, *maçana* > *mançana*); *motxila* 72, 87, 91, 93, 94, 100, 145, per dissimilació de palatals; *macuto* 'motxilla de soldat' 168 (← cast. americà, s. XIX).
Taleca (s. XIV) deriva de l'àr. andalusí TAʕLÍQA 'bossa de lli, cànem o cotó' "concretización del ár. TAʕLĪQAH 'acción de colgar una vez'" (Corriente), congènere del cast. i arag. *talega*, gall. *taleiga*, port. *taleiga*, *teiga*; der. dim. *talecó* 76, amb el suf. dim. -*ó* (< -ONE).
Alforges (s. XVI) deriva de l'àr. ḤURǦ (*DECat*) o de l'àr. andalusí ALXÚRJ (< cl. XURJ) (Corriente), que, a partir de 'beaces; sac obert pel mig i tancat pels extrems, que formen dues bosses grans', ha passat a 'sarró'; var. *auforges* 53, 114, amb vocalització de la *l* velar del segment *al*-; *forges* 141, amb pèrdua de l'article; *asforja* 147, amb canvi del segment inicial i ús en sg.; *alfor*[χ]*es* 125, com a manlleu al cast. *alforjas*, amb manteniment de la consonant velar i adaptació morfològica del pl.
Els altres mots, de caràcter més local, obeeixen a les següents motivacions:
1) referència al sac que cobreix el morro de la cavalleria: *museta* 7, dim. de *mus* 'morro' (< llat. tardà MUSUM), significat que, per metonímia, s'estén al sarró del pastor;
2) referència al contingut del sarró: *guarda-ranxo* 164, compost de *guardar* (< germ. WARDON 'cercar amb els ulls') i *ranxo* 'menjar' (← cast. *rancho*); *civader* 67, der. de *civada* (< llat. CĬBĀTA, part. de CIBARE 'alimentar, donar pinso al bestiar'), per extensió del significat propi 'talec ple de civada o un altre menjar, que va al cap d'una bístia de manera que la seva boca hi vagi dintre i pugui menjar'; der. *civadera* 70, *cevader* 66, amb centralització de [i] > [ə] per assimilació a la vocal següent;
3) concreció de mots genèrics: *bossa* (s. XIV) 72, 127, 143, del llat. BŬRSA (← gr. BYRSA 'pell, cuir'); der. *bossot* (s. XIII) 73-75, 78, 80, amb el suf. augmentatiu -*ot* (< -OTTU), *bolsa* 165, 169 (← cast.), *bolso* 189 (← cast.); *saquet* 175 (var. *saquet de berena* 176, *saquet de minxar* 169 [< *menjar*, pas de [e] a [i], per assimilació a [n̪ʒ] i pronúncia ensordida]), dim. de *sac* (< llat. SACCUS 'íd.'); *barjola* 'bossa, butxaca' (s. XIII) 27, 40, 103, d'origen incert; *bonetes* (s. XIII) 71, des de 'alforges de viatge', de l'anterior *maleta* (< fr. ant. *malete*, dim. de *malle* 'bagul'), amb canvi de *mal*- per *bon*-, per consideració d'aquell com de mal averany; *samarra* (s. XIV) 168, del basc *zamar* (*zamarra* amb article) 'massa de llana de les ovelles i moltons; pellissa' o d'un equivalent protobasc o ibèric; *sarnatxo* 157, 159, 161, 172 (var. *sarnatx* 169, catalanitzat), potser del llat. CENACŬLUM 'pis superior d'un edifici; cambra alta', que era on se sopava entre els romans; d'aquí 'graner' → 'recipient per a gra' → 'sarró', a través del mossàrab (*DECat*); *coixinera* 175, 181, der. de *coixí* (< llat. vg. *COXĪNUM), des de 'funda, bossa'.
Ignorem l'origen de l'alg. *béltura* 85.
Des d'un punt de vista històric, *taleca*, del mall., i *alforges*, del val., pertanyen al sediment àrab; *sarnatxo*, potser al mossàrab; són mots de procedència externa *samarra*, de l'eusq., i *motxilla*, *macuto* i *bolsa*, -*o*, del cast. A notar l'arcaisme *bonetes*, refugiat en el men. Són mots normatius *sarró*, *taleca*, *motxilla*, *barjola*, des del *DG*$_1$, 1932.